

Modernost i neposrednost

Skica jednog modela interpretacije modernosti i mjesto ekološkijske kritike

Ivan Rogić

Arhitektonski fakultet, Zagreb

Sažetak

Autor iznosi tezu da za moderni model društvene preobrazbe nije karakteristična ekspanzija racionalnosti. Naprotiv, moderni model traga za mogućošću određivanja neposrednog života kao središnje društvene realnosti. Iz te odluke proizlazi razmjerno konzistentan program rekonstrukcije »oslobođenog života«, u rasponu od nove predodžbe o znanju, gdje predracionalne sinteze imaju istu vrijednost koju imaju i racionalne, nove predodžbe o ljubavi do nove koncepcije stroja. U društvenoj zbilji suvremenog društva, međutim, primjena toga modela prožimlje se i sudara s primjenom modela preobrazbe podrijetlom iz predmodernog razdoblja ili iz razdoblja prosvijećenosti. U tom je modelu središnja figura realnosti racionalni akter. Ta dva modela, dakle, funkcioniraju kao oprečni i komplementarni. Post/moderno razdoblje specifično je po tome što se u njemu događaji »dvostruko kodiraju« s obzirom na oba spomenuta modela. Autor drži da je baš ta činjenica dvostrukog kodiranja stvarno uporište ekološkijske kritike.

Ključne riječi: društveno konstruiranje zbilje, modernost, modernizacija, neposredni život, neposredna životna zbiljnost, ljubav

UVOD

U suvremenim raspravama o modernosti i modernom razvitku gotovo kao opće mjesto uvriježila se tvrdnja da je on dvostruk, dvosmislen (Katunarić, 1994). Pri tomu se upozorava da, na jednoj strani, dominiraju programi, prakse i akteri modernizacije kakva se opisuje u idealnoj predodžbi o racionalizaciji života i društva. A da na drugoj dominiraju sinkrone, ako već ne i moderne, prakse kojima se modernizacija obuzdava, stavlja pod nadzor ili, čak, suspendira i delegitimira. Zbog toga nije paradoksalno reći da je modernost označitelj kojemu je označeno u isti mah napredak ali i stagnacija, univerzalizacija ali i fragmentacija, liberalizacija ali i autoritarnost. Kada se na taj način odmjeri semantička kakvoća odrednice »modernizacija«, i nehotice se prispjeva do stajališta s kojega i nije više moguće jasno odrediti što ona znači. Odreći se, međutim, zbog toga same odrednice, nije moguće. Ponajprije zbog toga što se ona uspješno primjenjuje u opisu i analizi konkretnih društvenih cjelina, koje se navlastito razlikuju od drugih cjelina. Nitko teorijski pismen neće, primjerice, reći da su društva opisana u klasičnim antropološkijskim izvješćima B. Malinowskog ili kojega srodnog autora – moderna. Isto tako nitko se neće odvažiti na tvrdnju kako je, recimo, talijansko društvo u fašističkom razdoblju bilo predmoderno. Već i te, premda još neodređene, semantičke obveze pokazuju da raspolaganje riječima »modernost« i »modernizacija« u komunikacijskoj praksi ima zajamčeno mjesto. U ovom

